

Whatsappa utzi

DIANA FRANCO

Ez naiz buruan ideia hau darabilen bakarra, asko gara munduan Whatsapp eta Telegram mezularitza aplikazioak hartzen ari diren botereaz kontziente bide hori jorratu nahi dugunak.

Familia, lagunak, komunitateak, lana, komunikabideak... Mezularitza aplikazioekin dena dugu eskura. Azken urtean, Whatsapp eta Telegram plataformek adimen artifiziala txertatu izanaren dinamika da gutariko askorengan ardura areagotu duena.

Asteburu askotan bikotearekin tortilla pintxoa hartzeko ohitura dut eta aldagai ugari (ez oso modu kontzientean) hartzen ditut kontuan: pintxoa kalitatezkoa izatea, lekuaren garbitasuna, tabernariaren izaera, giroa, prezioa bidezkoa al den, eta zaporea, noski! Erabiltzen ditudan aplikazioetan antzekoa egiten dut, kasu honetan oso modu kontzientean: pribatutasunarekiko duen jokabidea etikoa al den, segurua ote den, jabearen izaera eta bere aplikazioaren negozio ereduak munduan duen eragina zalpaltzailea ote diren...

Tortilla pintxoa nonahi dago, eta tabernaz aldatzeak ez du kostu handirik pertsonon bizitzan. Beharbada horregatik lan horretan dihardutenak esfortzu handia egiten dute egunero prezioa, kalitatea, giroa, zaporea... ahalik eta modu onenean eskaintzen.

Aldiz, plataformaz aldatzea teknikoki, gehienontzat, zaila ez den arren, hor sortu dugun dinamika lekuz aldatzea beste kontu bat da. Harreman sareak plataforma horietara lotuta gaituzte, eta Whatsapp eta Telegram utzi nahirik ere, ezin dugula ohartzten gara, lagunak, familia, komunitateak, bezeroak, komunikabideak... ez baititugu bidean galdu nahi.

Mastodon.eus sarean gaia zenbait erabiltzailek atera dute azken asteetan, adi nabil esaten dutenari, aukera ugariaren artean hausnarketa irekia egiten ari baitira. Argi dute hau ez dala pintxoak probatzeko tabernaz aldatzea, oso aldaketa esanguratsua dela pertsona askoren bizitzetan, bakarrik hartu ezin daitekeena. Eztabaida sakonean, presa gabekoan, komunitatean hartu beharreko erabakia da, ez dezagun oharkabea boterea esku gaizto batzuetatik okerragoak izango diren eskuetara bideratu. ●

GETTY IMAGES

100.000 lirateke Gazan Israelek hildakoak

JENOFA BERHOKOIRIGGIN

Israelek behin eta berriz ukatu du, baita Nazioarteko Justizia Gortearen aurrean ere, Gazan egiten ari direna genozidioa denik. Horretarako, hil dituzten palestinarrei buruzko datu ofizialak ere gezurra direla diote, Hamasen datuak direlako. Kontua da orain arte Gaza kanpotik egindako ikerketa guztiek Gazako Osasun Ministerioaren zifra horiek gezurtatu baino, handitu egin dituztela. Adibidez, duela urtenete *The Lancet* aldizkari zientifikoak zioen eritasunak eta bestelako zeharkako faktoreak kontuan hartuta, hildakoen kopurua gutxienez 186.000 pertsonakoa zela.

Nazioartean ezagunak diren ikerle batzuek azken ikerketa bat osatu dute. Tartan dira, Michael Spagat ekonomialari britaniarra, Khalil Shikaki politologo palestinarra, PRIO Osloko Bakeari buruzko Ikerketa Institutuko Havard Hegre, Debarati Guha-Sapir epidemiologista indiarra, Jon Pedersen ikerle independentea, Eran Bendavid AEBetako mediku eta ikerlea eta Michael Robbins Arab Barometre ikerketa sareko zuzendaria. Ekainaren 19an plazaratu dute *Gazako gerraren ondoriozko heriotza bortitzak eta ez-bortitzak: lehen mailako ebidentzia berria* ikerketa.

Horren arabera, 100.000 lirateke 2023ko urriko 7aren eta 2025ko urtarileko 5aren bitartean Israelek Gazan hildakoak; horrek erran nahi du urte hastapenean Gazako Osasun ministroak zenbaturiko 45.500 hildakoen

kopurua bikoiztu daitekeela. 2023ko urriaren 7az geroztik Gazako biztanleriaren %4 hil duela Israelek ondorioztatu dute ikerleek –kontuan hartu, gainera, ikerturiko epeaz geroztik sei hilabete pasa direla, egunez egun zenbakiak are gehiago emendatuz–.

Azterketa hori zuzeneko elkarrizketetan oinarritzen da, eta Gazako Zerrendako 2.000 etxebizitza aztertu dituzte, guztira, 10.000 pertsona. Kalkuluei segi, gutxienez 75.200 lagun hil zituen Tsahal armada sionistak –tokiko agintariak epe berean zenbatutako 46.000 hildakoak baino %40 gehiago–. Zuzenean tiroek eta bonbek hildakoez gain, zeharkako biktimak ere kontuan hartu dituzte: gosez, hotzez, egarritz zein zaurien ondorioz hildakoak. Beste, 8.540 gehitu behar zaizkie 75.200 hildakoei. Hildakoen %56,2 emakumeak, haurrak ala adinekoak direla ere zehaztu dute.

Halaber, 12.000 pertsona baino gehiago desagertuta egongo lirateke oraindik, Gurutze Gorriaren Nazioarteko Batzordearen arabera, gehienak hondakinen azpian lurperatuta. Hildakoak zenbatzeko, Gazako Osasun Ministerioak ez du bere datuetan sartzen aurkitu gabeko desagertuen kopurua. Ospitale publiko eta pribatuak informazioan oinarritzen da –gero eta gutxiago direnak, ia denak suntsituta baitaude—, bai eta online jasotako datuetan ere (senitartekoek hildakoen berri ematen dutenean). ●